

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาการวิจัยเรื่องการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษา บ้านแม่จองไฟ ตำบลห้วยอ้อ อำเภอ
ดง จังหวัดแพร่ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษาจะใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน ขณะที่ทำการศึกษา
และใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันไป ซึ่งกำหนดแนวทางการ
ดำเนินการศึกษา การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ประชากรของการวิจัย

ประชากรเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวของหมู่บ้านแม่จองไฟ ตำบล
ห้วยอ้อ อำเภอดง จังหวัดแพร่ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 112 ครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้ศึกษาจึงมุ่งแสวงหาข้อเท็จจริงจากเอกสารและเก็บข้อมูล
โดยการสัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิง
ปริมาณประกอบกัน สำหรับแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน ดังต่อไปนี้ คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถาน
ภาพทางสังคม ระยะเวลาการอาศัยในชุมชน จำนวนสมาชิกในครอบครัว การออกไปประกอบ
อาชีพ หรือ ศึกษาของหมู่บ้าน อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ การครอบครองที่ดิน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญา และแนวความคิดในการจัดการป่าชุมชน บ้านแม่จองไฟ ข้อ
คำถามเกี่ยวกับความสำคัญของป่าไม้ ความเชื่อเกี่ยวกับป่าและพิธีกรรม ความรู้สึกเกี่ยวกับสภาพ
ปัจจุบัน และแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนบ้านแม่จองไฟ ข้อคำถามเกี่ยวกับผู้รับผิดชอบ
ในการดูแลป่าชุมชน วิธีการจัดการ ปัญหา และความต้องการจากภาครัฐ

การสร้างแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการสร้างและการพัฒนาแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสารข้อมูลของสำนักงานป่าไม้เขตแพร่ ที่ว่าการอำเภอทอง จังหวัดแพร่ และจากผลงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง
2. การสังเกต พูดคุย สอบถามชาวบ้านและผู้นำชุมชนถึงแนวความคิด ความเชื่อ พิธีกรรม และวิธีการรักษาป่า
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสอบถามจากชาวบ้าน และผู้นำชุมชน และเนื้อหา จากเอกสารต่างๆ มาประยุกต์เป็นข้อคำถามตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปหาความถูกต้องของเนื้อหา โดยปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบ และเสนอแนะ หลังจากนั้น ได้นำแบบสอบถามไปทดสอบก่อน (Pre-test) กับประชากรหัวหน้าครอบครัว จำนวน 20 ชุด เพื่อหาข้อผิดพลาดเพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไข ปรากฏว่า ในข้อคำถามสามารถเข้าใจได้ง่ายจึงได้นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ศึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวม

1. การเก็บรวบรวมหัตถ์ภูมิ ได้รวบรวมข้อมูลต่างๆ จากหนังสือเอกสารของสำนักงานป่าไม้เขตเชียงใหม่ สำนักงานป่าไม้เขตแพร่ ที่ว่าการอำเภอทอง จังหวัดแพร่ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หอสมุดสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ห้องสมุดชาวเขาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ข้อมูลหมู่บ้านจากรายงานและบันทึกการทำงานจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีการดำเนินการเกี่ยวข้องกับชุมชนนี้ และรายงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การเก็บรวบรวมปฐมภูมิ โดยใช้แบบสอบถามซึ่งผู้ศึกษาได้ขออนุญาตจากผู้ใหญ่บ้าน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในการให้ข้อมูลในครั้งนี้ และได้รับความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกชุมชนบ้านแม่จางไฟเป็นอย่างดี
3. การเข้าไปสัมผัสชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย โดยการแนะนำตัวผู้ศึกษาพร้อมคณะ เพื่อเกิดความคุ้นเคยแล้วใช้วิธีสังเกตพฤติกรรม วิถีทางการดำเนินชีวิตของชุมชน การสนทนากับผู้อาวุโสและผู้รู้เกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนความเชื่อต่างๆ ของชุมชน รวมทั้งการสัมภาษณ์แบบเจาะจงประเด็น (Focus Group) และแบบเจาะลึก (Indepth Interview) ผู้ศึกษาจะสัมภาษณ์ผู้นำ ผู้อาวุโส ผู้รู้ในชุมชน สอบถามถึงความเป็นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ข้อมูลจากการตั้งวงสนทนากลุ่ม เล่าความเป็นมา

ถกเถียงปัญหา และเสนอความคิดเห็นต่างๆ ผู้ศึกษาจะเปิดประเด็นต่างๆ ที่ต้องการศึกษาให้ผู้ร่วมวงสนทนากัน โดยทำการจดบันทึกและบันทึกเสียงไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาตรวจสอบเบื้องต้น และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบ รวมถึงการเปลี่ยนข้อมูลที่ได้อีกครั้งหนึ่ง (Manual Edition) นำมาลงในแบบรหัส (Data Coding Form) ตรวจสอบความถูกต้องของการเข้ารหัสอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำข้อมูลตัวเลขทั้งหมดบันทึกในแผ่นข้อมูล (Diskette) แล้วนำไปประมวลผลด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลทั้งหมด โดยนำมาแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (Frequency and Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์แบบต่างๆ การสนทนากลุ่ม นำมาจัดกลุ่ม แยกแยะข้อมูล จัดเป็นหมวดหมู่ จัดลำดับความสำคัญ เชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูล นำข้อมูลที่ได้อีกมาทั้ง 2 ส่วน มาเขียนในเชิงพรรณนาให้เห็นถึงปรัชญา แนวความคิด และวิธีการจัดการป่าของชุมชน